

Til kommunens politiske og
administrative ledelse

28.01.2021

2021/3555

Saksbehandler

Une B Kjølseth

Statsforvalterens forventningsbrev for 2021

1. januar 2021 endret Fylkesmannen tittel til Statsforvalter. Rollen og oppdraget er uendret, og sentralt i oppdraget står formidling av statlig politikk til kommunene. Som for foregående år, vil vi derfor i dette brevet belyse viktige tema og forventninger som Regjeringen har til kommunene.

Dette forventningsbrevet er et supplement til annen kommunikasjon med kommunens ledelse i 2021. Vi viser blant annet til vårt brev av 22. desember 2020 om Statsforvalterens kommunemøter og kommunekonferanse. Vår planlagte kommunekonferanse for ordførere/byrådsleder og kommunedirektører/rådmenn i 2020, ble som kjent utsatt på grunn av pandemien. Den er nå ytterligere utsatt til 14. -15. juni 2021. Vi vil samarbeide med Viken fylkeskommune om en felles konferanse. Vi kommer tilbake med nærmere informasjon om dette.

Takk for all innsats i 2020 og lykke til med 2021

2020 har vist tydelig hvor avgjørende viktig rolle kommunen har under denne pandemien. Samtidig som pandemien fortsatt krever mye, skal alle andre kommunale virksomheter være i tilnærmet ordinær drift. Vi har stor respekt for all den innsatsen som legges ned i kommunene.

Covid-19-pandemien

Regjeringens mål er å holde sykdomsbyrden lav og sørge for at antall pasienter i helse- og omsorgstjenesten er håndterbar under pandemien. Kommunenes innsats har vært stor og avgjørende, og vi vil takke dere for dette. 2021 vil også bli sterkt preget av pandemien. Kommunene må aktivt følge opp TISK-strategien, beslutte nødvendige smitteverntiltak og løse oppgavene knyttet til vaksinerings.

Kommunen er avgjørende for gode og likeverdige tjenester

Stortinget har slått fast at det fortsatt er behov for endringer i kommunestrukturen. Bakgrunnen er at mange kommuner har små organisasjoner og store utfordringer med kapasitet og kompetanse til å dekke alle fagområder. Større kommuner og en mer ensartet kommunestruktur er en forutsetning for sterke velferdskommuner som kan gi gode og likeverdige tjenester og drive aktiv og helhetlig samfunnsutvikling. Kommuner som opplever kapasitetsutfordringer, bør ha prosesser med nabokommuner for å vurdere sammenslåing som et alternativ.

For å møte fremtidens utfordringer, er det helt avgjørende at kommunene har en sunn og god økonomiforvaltning. Det er derfor viktig at dere jobber aktivt med dette.

Kommunen må utnytte mulighetene som digitalisering gir for økt verdiskaping, innovasjon og bærekraftig utvikling. Vi viser til Regjeringens digitaliseringsstrategi *Én digital offentlig sektor - Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025*, som definerer felles mål og innsatsområder for digitaliseringsarbeidet frem mot 2025. KS' og Digitaliseringsdirektoratets handlingsplan for digitaliseringsstrategien kan dere finne [her](#). I arbeidet med digitale løsninger må kommunene også ivareta digital sikkerhet. Dere kan finne råd om dette hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet ([NSM](#)).

Samfunnssikkerhet og beredskap

De store hendelsene vi har opplevd i 2020 viser at kommunen har et omfattende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Dette er også nedfelt i sivilbeskyttelsesloven og forskriften om kommunal beredskapsplikt. Kommunene må bruke sine erfaringer fra koronapandemien til å ha oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Dere må sørge for evaluering av egen krisehåndtering og ha beredskap for kommunens infrastruktur og tjenesteproduksjon. Skredkatastrofen som rammet Gjerdrum, viser at alle også må være forberedt på å håndtere andre kriser samtidig med pandemien. Interkommunalt samarbeid er viktig både i forebygging og beredskap. Både nabokommuner og sentrale aktører har bidratt med hjelp og bistand til Gjerdrum kommune, og alle disse bidragene var helt avgjørende hjelp til en liten kommune som brått fikk en enormt krevende hendelse.

Plan- og bygningsloven pålegger kommunen å forebygge risiko gjennom sin rolle som kommunal planmyndighet. Dere må generelt sikre bedre kvalitet på risiko- og sårbarhetsanalysene av byggeområder som vedtas. Kommunene må vedta nødvendige risikoreduserende planbestemmelser i arealplanene, for eksempel i skredutsatte byggeområder og områder med storulykkesvirksomhet.

Kommunen bør aktivt stimulere innbyggere til å ha god egenberedskap – til å kunne ta vare på seg selv under uforutsette hendelser som bortfall av strøm, mobilnett, vann, avløp og legemidler. Dere bør benytte [DSBs egenberedskapskampanje](#) for å gi innbyggerne konkrete råd.

Kommunen har også oppgaver knyttet til anerkjennelse og ivaretagelse av personell som har tjenestegjort i internasjonale militære operasjoner. Dette kan for eksempel være gjennom [kommunale planer for anerkjennelse og ivaretagelse](#), markering av den nasjonale frigjørings- og veterandagen 8. mai, og deltakelse i nasjonal veterankonferanse.

Barn, unge og familier i vanskelige livssituasjoner er ytterligere utsatt

Barn, unge og familier i vanskelige livssituasjoner er særlig utsatt under pandemien, og familiene blir i enda større grad enn vanlig utsatt for tilleggsbelastninger som får konsekvenser for barna. FHI anslår at ca. 20% av barn og unge kan regnes som sårbare.

FNs barnekonvensjon forplikter oss til å ivareta barnets beste selv om situasjonen er krevende. Både stat og kommune har alltid et ansvar for å vise hvordan de har vurdert barnets beste ut fra alle barnets behov og prøve å få til en mest mulig harmonisk løsning mellom smittevern og andre behov.

FNs barnekonvensjon fastslår at alle barn og unge under 18 år har rett til å ha en trygg og god oppvekst, og vi forventer at den praktiske bruken av barnekonvensjonen gjennomføres på alle samfunnsområder både under og etter pandemien.

Det er viktig at kommunene legger til rette for tverrsektorielt og tverrfaglig samarbeid for utsatte barn og unge og deres familier. Vi skal aktivt bidra til bedre regional samordning, slik at regionale aktører samordner seg i møte med kommunene for å bidra i arbeidet med å løse samfunnsflokke. Vi forventer derfor at også kommunene legger til rette for et samordnet tjenestetilbud der dette er aktuelt.

Barn i lavinntektsfamilier er et satsingsområde som fordrer et engasjement fra alle kommunale etater slik at utenforskap kan forebygges og barn kan sikres et godt oppvekstmiljø. I økonomiske nedgangstider er det økt risiko for at flere familier vil rammes. Det er utviklet en egen [kommunemonitor](#) med indikatorer for barn som vokser opp i fattigdom.

Et vedvarende svekket arbeidsmarked grunnet pandemisituasjonen øker risikoen for at flere personer kan havne i en vanskelig økonomisk situasjon. Personer som har utfordringer med privatøkonomien sin vil ofte også få problemer med særlig helse, bolig og forsørgeransvar. Det er derfor viktig at kommunene har en tilgjengelig tjeneste på økonomisk rådgivning for alle som har behov for det. Det betyr å gi råd og veiledning om alt fra dagligøkonomi til større gjeldsproblemer.

Erfaringer viser at pandemien har fått negative konsekvenser for mange barn og unge med funksjonsnedsettelse. Etter likestillings- og diskrimineringsloven §§ 20-21 har barn med funksjonsnedsettelse rett til likeverdige velferdstjenester, gjennom egnet individuell tilrettelegging av kommunale barnehagetilbud, av tjenestetilbud etter helse- og omsorgsloven, og av lærested, undervisning, læremidler og eksamen.

På bakgrunnen av erfaringene under pandemi så langt, mener vi at det nå er viktig med oppmerksomhet på at barn og unge og elever med rett til egnet individuell tilrettelegging får et likeverdig tilbud i tråd med lovens formål. På tross av smitteverntiltak skal stat, fylkeskommune og kommune sikre at tjenestene er forsvarlige for sårbare barn og unge, så lenge dette ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for tjenesteyteren. Kommunene må sikre kompetanse til å foreta disse vurderingene, slik at godt begrunnede og riktige vedtak fattes.

Ved utforming av tjenestene under pandemien er det viktig at tjenesteytere har kompetanse til å:

1. vurdere muligheten til fysisk oppmøte, slik at de mest sårbare barn og unge prioriteres,
2. bruke elektroniske verktøy til kommunikasjon/møte/tjenesteyting på alle nivåer i stat, fylkeskommune og kommune
3. tenke forebygging ved planlegging, når det gjelder gjennomføring av tjenestene.

Barnehage og grunnopplæringen – et premiss for levekår og helse senere i livet

Gode barnehager og skoler som løfter alle barn uavhengig av bakgrunn, er de viktigste bidragene for å skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. Det å mestre skolen er den enkeltfaktoren som har mest å si for levekår og helse senere i livet. Manglende utdanning er en betydelig risikofaktor for å havne utenfor arbeidslivet i voksen alder.

Pandemien har gitt store utfordringer for barnehager og skoler i 2020, herunder også knyttet til fagfornyelsen med innføring av nye læreplaner høsten 2020. Imidlertid ble det, etter vår vurdering, gjort et stort arbeid i skolene for å kunne ta i bruk de nye lærerplanene. Vi forventer at kommunene og skolene fortsetter arbeidet med fagfornyelsen og nye læreplaner høsten 2021.

Det forebyggende og systematiske arbeidet med et trygt og godt barnehage- og skolemiljø for barn og elever er sentralt også i 2021. Fra 1. januar 2021 har barnehagene en plikt til å sørge for at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. For å sikre dette, er det innført en aktivitetsplikt i barnehageloven som ligner på den for skolene. Vi mottar mange saker under håndhevingsordningen i skolen. Kommunene må jobbe kontinuerlig og systematisk for å forebygge mobbing og krenkelser og å fremme helse, trivsel og læring for elevene. I 2021 vil kommunene oppleve at Statsforvalteren har oppmerksomhet på mer forebyggende og systematisk arbeid rettet mot skoleeiere og skoleledere, slik at flere barn og unge får en trygg og god skolehverdag og at antall saker kan reduseres.

For å sikre at kommunen likebehandler private og kommunale barnehager når den utfører oppgaver som barnehagemyndighet, er det innført en ny bestemmelse i barnehageloven om dette.

Kompetanseordningene for skole og barnehage er fra 2021 en tilskuddsordning etter regelverket i staten. Barnehage- og skoleeiere kan gjennom ordningen få støtte til kompetanseheving av ansatte i skoler og barnehager ut fra lokale behov. Nytt fra 2021 er [Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis](#) der kommunene forventes å delta aktivt med å bygge opp sin kompetanse tett på barna og elevene og bidra til at det utvikles en samarbeidskompetanse gjennom «laget rundt barnet»; ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunene og fylkeskommunene.

Barnevernsreformen - en oppvekstreform

Barn som har vært i kontakt med barneverntjenesten er ofte i en vanskelig livssituasjon. Stortinget har vedtatt barnevernsreformen som vil gi kommunene et større ansvar for tilbudet barn får fra barnevernet, både faglig og økonomisk. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet.

Barnevernsreformen skal styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan kun nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunene. Samlet sett er barnevernsreformen i realiteten en oppvekstreform, hvor kommunene må tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt.

For å ruste kommunen til reformen er det igangsatt en kompetansestrategi som skal gi et historisk kompetanseløft i det lokale barnevernet. Strategien fortsetter i 2021 med tilbud om tjenestestøtteprogram, veiledningsteam, læringsnettverk og dialogmøter med kommunens ledelse.

Reformen trer i kraft 1. januar 2022. Vi forventer at kommunene tar en aktiv rolle i arbeidet med å forberede seg til barnevernsreformen. Dette betyr at kommunene må legge til rette for utvikling av helhetlige tjenester og tiltak for å møte utfordringene som oppstår som følge av de nye oppgaver på barnevernområdet.

Sentrale avgjørelser i den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) og Høyesterett får betydning for barnevernets praksis

Avgjørelsene i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg (2015-2020) og Høyesterett (mars 2020) viser at det er grunn for alle norske barnevernsmyndigheter til å være oppmerksomme på at foreldre og barn som er involvert i barnevernssaker, har rett til respekt for sitt familieliv etter EMK artikkel 8. Dette gjelder særlig krav som stilles til saksbehandlingen hos barneverntjenesten, herunder innskjerpet krav til utredning, vurdering, begrunnelse og dokumentasjon. Etter omsorgsovertakelse har barneverntjenesten en plikt til aktivt å arbeide for at relasjonen mellom barn og foreldre opprettholdes og at de kan gjenforenes. Vi forventer at kommunen gjør seg kjent med uttalelsene fra EMD og Høyesterett på dette området og at praksis justeres i tråd med føringene som er rettslig bindene.

Det er fra 2021 en lovfestet plikt til rapportering minst en gang årlig til kommunestyret om den kvalitative tilstanden i barnevernet. Vi forventer at alle kommunene gjennomfører dette.

Kompetanse og planlegging for fremtidens helse- og omsorgstjenester

Kommunale helse- og omsorgstjenester står overfor store utfordringer som må ivaretas gjennom gode planer og gode systemer for medvirkning. Dette er nødvendig for å sikre økonomisk og sosial bærekraft i en situasjon med økende demografiske utfordringer. Koronasituasjonen har vist oss konsekvensen av mangel på kompetanse og ressurser i beredskapssammenheng. Koronasituasjonen har også aktualisert betydningen av ROS-analyser og kompetanseplanlegging når det gjelder kritisk kompetanse og sårbare grupper, Særlig mangelen på sykepleiere og helsesykepleiere er bekymringsfull og krever planlegging.

Kommunen har plikt til å varsle Helsetilsynet om alvorlige hendelser, jf. helse- og omsorgs-tjenesteloven §12-3. I tråd med forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring forventer vi at kommunen gjennomfører hendelsesgjennomganger for å evaluere og korrigere sin praksis.

Langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene er stadig viktigere for våre kommuner. Statsforvalteren forutsetter at kommunen planlegger helse- og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi- og planarbeidet. Det er svært viktig at slik planlegging skjer i tråd med lov om folkehelsearbeid § 6, forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenestene og bærekraftsmål i § 1.1 i plan og bygningsloven. Vi forventer at kommunestyrene behandler og vedtar løsningene som skal være basert på analyse av kommunens egne utfordringer og behov. Vi forventer også at psykisk helse inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet og at kommunene jobber for implementering av ulike pakkeforløp på helse- og omsorgsfeltet. Videre forventer vi at kommunene tar i bruk BrukerPlan som foretrukket kartleggingsverktøy. BrukerPlan er et verktøy for kommuner som ønsker å kartlegge omfang og karakter av problematisk rusmiddelbruk i sin kommune. Dere kan i tillegg kartlegge brukere med psykisk helseproblematikk/plager uten rusproblematikk. Fra myndighetenes side er det ønskelig at alle landets kommuner skal ta i bruk BrukerPlan.

Kommunene må arbeide for å styrke legetjenestene, jf. regjeringens Handlingsplan for allmennlegetjenesten, som ble introdusert i 2020, herunder medvirke i spesialistutdanningen i

allmennmedisin (LIS3 i allmennmedisin) i henhold til revidert spesialistforskrift for leger. Dere må også tilby tilstrekkelig med plasser for leger i spesialistutdanningens del 1 (LIS1). I 2021 innebærer dette i tillegg til ordinære kommuneplasser for LIS1, at kommunene må være med og bidra til å etablere 42 midlertidige, ekstra plasser for LIS1-legger i Oslo og Viken, som starter sin kommunetjeneste pr. 01.09.21.

Lokale tiltak for å «Leve hele livet»

Vi forventer at kommunene innen utgangen av 2021 kan vise til politisk vedtatte planer for hvordan kvalitetsreformen Leve hele livets innsatsområder og løsninger skal gjennomføres lokalt. Kommuner som enten har vedtatt en plan eller beskrevet en prosess for hvordan og når de skal vedta en plan for gjennomføring av reformen, vil bli prioritert innenfor tilskuddsordninger på helseområdet.

Samtidig må dere planlegge for et økende antall eldre med sammensatte helseutfordringer og et stort og økende antall personer med demens. Ny demensplan 2025 med fire hovedinnsatsområder med tilhørende tiltak, er viktig i denne sammenheng. Statsforvalteren minner om at dagaktivitetstilbud for personer med demens er lovpålagt tjeneste fra 2020, jfr. HOL § 3.2 pkt 7. Inn på tunet kan være et godt tiltak for enkelte.

Habilitering og rehabilitering – nødvendig hjelp til et godt liv

Rehabiliteringsbehovet for pasienter som trenger hjelp til rehabilitering etter covid-19 sykdom synliggjør hvor viktig dette fagfeltet er. Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 skulle bidra til at kommunene ble satt i stand til å gi et godt habilitering- og rehabiliteringstilbud, i samsvar med befolkningens behov. HelseDirektoratets foreløpige evaluering etter opptappingsplanen peker på at «Statsforvalterne erfarer fortsatt store variasjoner og at tilbudene ikke samsvarer med behovene til bredden av målgrupper». Vi forventer derfor at kommunene i 2021 fortsetter arbeidet med å styrke disse tjenestene og at dere legger vekt på å sørge for differensierte tilbud innen habilitering og rehabilitering og koordinering som ivaretar hele bredden av målgrupper.

Kvalifiseringsprogrammet – alle må få mulighet til å forsørge seg selv

[Kvalifiseringsprogrammet](#) (KVP) er ment for de som står lengst fra arbeidslivet, og kommunene skal ivareta sitt ansvar for dette tiltaket på en god måte. Statsforvalteren vil bidra til at administrativ og politisk ledelse i kommunene har god kunnskap om hva dette ansvaret innebærer, og vi viderefører digitale nettverk for ledere og veiledere. Vi oppfordrer til deltagelse i eget teamsnettverk for KVP.

Vi ønsker at kommunene er særlig oppmerksomme på at brukere som fyller vilkårene for deltagelse i KVP, får tilbud om dette og at KVP gis nødvendig prioritet og forankring i NAV-kontorene. Vi forventer videre at NAV-kontorene tar særlige hensyn til barns behov i vurderinger der tjenestemottaker har barn. Det er behov for tettere samarbeid mellom tjenestene ved NAV-kontoret og de øvrige kommunale tjenestene. For å få flere i arbeid eller utdanning forventer vi at virkemidlene på tvers av stat og kommune utnyttes. Vi planlegger i år å tilby egenvurdering for kommuner og bydeler der kvalifiseringsprogrammet vil være et av flere temaer som evalueres.

Sosial boligpolitikk- viktig del av sosial bærekraft

Nasjonal strategi for sosial boligpolitikk, [Alle trenger et trygt hjem \(2021-2024\)](#), gir retning for arbeidet med boliger og oppfølgingstjenester for vanskeligstilte på boligmarkedet. Strategien skal bidra til

- at flere skal kunne eie egen bolig
- at leie skal være et trygt alternativ

- sosial bærekraft i boligpolitikken,
- tydelige roller
- nødvendig kunnskap og kompetanse

Barn og unge, bostedsløse, personer som står i fare for å bli bostedsløse og mennesker med nedsatt funksjonsevne er prioriterte målgrupper i strategien. Vanskeligstilte på boligmarkedet er ofte personer og som sliter med å få dekket boligbehovene sine på grunn av dårlig økonomi eller at de har svært sammensatte utfordringer og behov for et bredt spekter av tjenester i tillegg til bolig. Statsforvalteren eller Husbanken vil kunne bidra med råd og veiledning for å løse kommunenes samfunnsutfordring på dette feltet.

Vi ønsker at kommunene tar i bruk alle tilgjengelige virkemidler for å få sosial bærekraft inn i kommunal planlegging. Viktige hensyn her er integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, barn- og unges oppvekstvilkår, universell utforming, sosiale tjenester og andre boligsosiale forhold. Kommunene forventes også å utvikle kompetanse og planverk for å forebygge, avdekke og avverge vold, overgrep og selvmord.

Langsiktig areal- og boligplanlegging er vesentlig for å møte framtidige demografiutfordringer og ta boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen gjennom krav til boligstørrelse og nærområde, samt planlegge for et tilbud for tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Universell utforming og konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne ([CRPD](#)), må løftes frem og planlegges inn, både når det gjelder omgivelser og bebyggelse.

Ny trossamfunnslov – forenkling for kommunen

Fra 1. januar 2021 overtok staten de kommunale utgiftsforpliktelsene overfor tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. 2020 er altså det siste året kommunen er pålagt å yte tilskudd til tros- og livssynssamfunn. Ifølge den nye loven må et tros- og livssynssamfunn som skal motta tilskudd ha minst 50 medlemmer. Dette innebærer at noen samfunn ikke oppfyller vilkårene for å få tilskudd i 2021.

Samordning av tilsyn – tilsynskalenderen gir oversikt

Statsforvalteren skal samordne det statlige tilsynet med kommuner og fylkeskommuner etter kommuneloven. Samordningen skal bidra til at statens tilsyn med den enkelte kommune og fylkeskommune er hensiktsmessig og samlet sett er oversiktlig, enhetlig og forutsigbart. Den nasjonale tilsynskalenderen benyttes som et verktøy i arbeidet med å samordne det statlige tilsynet med kommunesektoren etter kommuneloven §§ 30-6 og 30-7. Tilsynskalenderen gir en oversikt over statlige tilsynsetaters planlagte aktiviteter. I den innledende planleggingsprosessen kan [tilsynskalenderen](#) benyttes for dialog mellom oss og kommunene i forbindelse med planlagte tilsynsaktiviteter. Vi oppfordrer kommuner som ikke allerede har søkt om kommunerollen, gjør dette gjennom kalenderløsningen. Kommunerollen er i utgangspunktet forbeholdt kommunedirektøren, men kan delegeres til en annen om ønskelig. Nærmere informasjon om rolletilgang og innlogging ligger på [nettsiden vår](#).

Ny internkontrollbestemmelse i kommuneloven

Fra 1. januar 2021 gjelder nye regler om internkontroll i kommunene, med tydeliggjøring av kommunedirektørens ansvar. Reglene i kap. 25 skal erstatte en rekke internkontrollbestemmelser, slik at krav om internkontroll med kommuneplikter reguleres helhetlig og samlet i ny kommunelov, jf. [Prop. 81 L \(2019-2020\)](#). Stortinget har med den nye kommuneloven ønsket å forenkle og forbedre regelverket, jf. [Innst. 322 L \(2019-2020\)](#). Det er viktig at dere er oppmerksomme på de nye reglene.

For å hjelpe kommunene og kommunedirektørene i arbeidet med internkontroll i forbindelse med lovendringen har KS laget en veileder, [Orden i eget hus](#) og en [nettside med informasjon og hjelp](#).

Bærekraftig utvikling og klimaendringer

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 verdensmålene for bærekraftig utvikling er en felles arbeidsplan frem mot 2030 for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Dette er en plan som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Planen gjelder for alle deler av samfunnet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 -2023 slår fast at planlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå bærekraftmålene. Kommunene er nøkkelaktører i dette arbeidet og bør legge målene til grunn i sitt arbeid med tjeneste- og samfunnsutvikling.

Vi viser til Klimaplan 2021-2030, st. melding 13 (2021-2030). Dette er den første klimameldingen hvor regjeringen legger frem konkrete virkemidler for å følge opp de målene og forpliktelsene vi har. Med denne planen legger vi til rette for å nå Norges mål under Parisavtalen. Regjeringen vil kutte utslipp på en måte som omstiller Norge til et lavutslippssamfunn og legger til rette for grønn, bærekraftig vekst.

Klimaendringer er en av de største utfordringene vi står overfor i vår tid, og arbeidet for å bidra til reduserte klimagassutslipp skal prioriteres. Arealplanlegging er et av de viktigste virkemidlene for å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren og fra endret arealbruk (avskoging, nedbygging av myr mv.) og for å redusere konsekvensene av klimaendringene. Samtidig er det viktig at kommunene har beredskap for å håndtere et mer ekstremt vær.

Regjeringen har inngått en avtale med organisasjonene i jordbruket om at det skal arbeides for reduserte klimagassutslipp og økt opptak av karbon fra jordbruket. Det er et mål at kommunene bidrar til god oppslutning om klima- og miljøtiltakene i jordbruket, implementerer ny kunnskap i arbeid med miljøvirkemidlene og bidrar til at kunnskap når ut til jordbruksnæringen.

Avløp skal være sikret

I plan- og bygningsloven § 27-2 er det krav om at avløp skal være sikret i samsvar med forurensningsloven før utbygging. Vi er kjent med at flere kommuner i vår region har avløpsanlegg og ledningsnett som er overbelastet og underdimensjonert. Dersom kommunene fortsetter å planlegge for utbygging i områder hvor kritisk infrastruktur ikke er på plass, eller kapasiteten på anleggene er overbelastet, må Statsforvalteren vurdere om det er nødvendig å fremme innsigelse til nye planer for å unngå økning av ulovlige utslipp.

Naturmangfold må ivaretas

Tap av naturmangfold er en av vår tids store utfordringer. Kommunene har ansvar for å bruke eksisterende kunnskap om og ivareta hensynet til naturmangfold i sin planlegging etter plan- og bygningsloven. I mange kommuner i vår region er ikke kunnskapsgrunnlaget godt nok til at man kan legge eksisterende kunnskap til grunn for nye planer, og her må kommunene sørge for ny kartlegging. Det pågår et arbeid med å samle ny kunnskap om naturen, basert på Artsdatabankens type- og beskrivelsessystem Natur i Norge (NiN). All naturtypekartlegging fremover skal skje etter denne instruksen. Kommunene må bruke Miljødirektoratets instruks når de selv iverksetter og stiller krav om naturtypekartlegging.

Jordvern og landbrukets øvrige arealinteresser

Kommunene er førsteinstans i forvaltningen av de fleste lover og tilskuddsordninger på landbruksområdet. For å sikre likebehandling, rettssikkerhet og kvalitet i lov- og tilskuddsforvaltningen ønsker vi å ha god dialog med kommunen, og vi kan bistå med veiledning. Vi ønsker også dialog med kommunene for å styrke jordvern og matproduksjon og landbrukets øvrige arealinteresser.

Kommunen har et særlig ansvar for å følge opp nasjonal jordvernstrategi. Matjord er en ikke-fornybar ressurs. Kommunene i Viken og Oslo har i nasjonal målestokk svært gunstig klima og jordsmonn og må derfor ta et særlig ansvar for å øke bærekraftig matproduksjon. Dyrka og dyrkbar jord har stor betydning for nasjonal matforsyning og matberedskap. Jordvernmål og strategier for landbruk, klima- og energi og landbruksbasert næringsutvikling bør derfor inngå i kommunens overordnede planer.

Dere bør særlig følge opp at nasjonale jordvern- og matproduksjonsmål og kulturlandskapet tillegges stor vekt slik at tap av dyrka og dyrkbar jord unngås, se også brev av 8. januar 2021 til kommunene fra statsrådene. Regionale planer følges opp i kommunal planlegging for å sikre jordvern og bærekraftig matproduksjon.

Kommunenes arealplanlegging

Vi viser også til vedlegget med føringer for kommunenes arealplanlegging. Disse prioriteringene tar utgangspunkt i de nasjonale forventningene og øvrige relevante styringsdokumenter og har et særskilt fokus på utfordringer knyttet til arealbruk i Oslo og Viken.

Endring i matrikkellov og forskrift om fullføring av forretninger

Statsforvalterens vedtaksmyndighet etter matrikkelloven

Statsforvalteren har myndighet til å sørge for at oppmålingsforretninger som ikke er fullført innen fastsatt frist blir gjennomført. For nærmere informasjon viser vi til Statsforvalterens og Kartverkets felles brev til kommunene av 16. desember 2020.

Midlertidige forretninger etter delingsloven

Grunneiendommer og festegrunner opprettet med attest om midlertidig forretning uten at forretningen er fullført og målbrev utstedt, skal fra 1. januar 2021 regnes som opprettet uten oppmålingsforretning. Dersom kommunen har krevd inn fullt gebyr på tidspunktet for rekvisisjon, har nåværende eier rett til å få enheten merket og målt uten at kommunen kan kreve ytterligere kommunale gebyr.

Nærmere om endrede regler for fullføring av ikke fullført oppmålingsforretning

Nye matrikkelenheter kan opprettes uten at oppmålingsforretningen er fullført; det vil si før partene har møtt og grensene er endelig målt og merket. Vilårene for dette står i matrikkelforskriften med endringer som trådte i kraft 1. januar 2021.

For kommunene er det viktig å merke seg at dersom det går mer enn to år fra tidspunktet for rekvisisjon til partene møtes, grensene måles opp og resultatet føres i matrikkelen, vil de nye grensene for enheten betraktes som endelig fastsatt som de ble innført foreløpig i matrikkelen da enheten ble opprettet. Dersom det senere blir behov for å klarlegge grensen, må det i tilfelle skje etter reglene om klarlegging av eksisterende grense. Bestemmelsen om at gebyret skal avkortes dersom kommunen oversitter denne fristen, videreføres.

Vi ønsker dialog og samarbeid også i 2021

2021 vil uten tvil bli et år vi videreutvikler bruken av digitale verktøy og vi ber kommunene legge til rette for at tjenestene kan bruke digitale flater for samhandling med oss. Vi oppfordrer også alle til å gå inn på vår nettside og [velge et nyhetsvarsel](#).

Vi ønsker at hele vårt store embete vil være til nytte for dere og vi ønsker fortsatt god dialog og godt samarbeid i 2021 på alle fagområder.

Vennlig hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
statsforvalter

Ingvild Aleksandersen
assisterende statsforvalter

Vedlegg med føringer for kommunenes arealplanlegging